

นโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวของเกาหลีใต้

รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก โดยมุ่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ให้เป็นเศรษฐกิจสีเขียวอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อลดผลกระทบจากโควิด-19 และสร้างเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคมให้ภาคแรงงานและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเกาหลีใต้เป็นประเทศลำดับที่ 14 ของโลกที่ผ่านร่างกฎหมายว่าด้วยเรื่อง Carbon Neutrality เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2564¹ โดยตั้งเป้าลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกลงร้อยละ 40 จากระดับปริมาณก๊าซเรือนกระจกในปี 2561 ภายในปี พ.ศ. 2573 (ค.ศ. 2030) และจะบรรลุเป้าหมาย Carbon Neutrality (ความเป็นกลางทางคาร์บอน)² ภายในปี พ.ศ. 2593 (ค.ศ. 2050)

ทั้งนี้ เพื่อเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด รัฐบาลเกาหลีใต้ได้มีการดำเนินการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว อาทิ การจัดตั้ง Korea Emissions Trading Scheme หรือ K-ETS โดยเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 โดยถือเป็นแห่งแรกในเอเชียตะวันออก โดยระบบ K-ETS เป็นการกำหนดเพดานสิทธิการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (CO₂ emission quota allocation) ที่รวมการปล่อยก๊าซ 3,082.3 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 74 ของปริมาณการปล่อยก๊าซฯ ทั้งหมดของประเทศ โดยครอบคลุม 6 สาขา ได้แก่ พลังงาน อุตสาหกรรมการผลิต การก่อสร้าง การขนส่ง ของเสีย และส่วนราชการ โดยรัฐบาลเกาหลีใต้จะจัดสรรเพดานสิทธิในการปล่อยก๊าซคาร์บอนฯ ให้แต่ละโรงงาน หากโรงงานใดมีการผลิตสินค้าและใช้พลังงานเพิ่มมากขึ้นจนมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนฯ เกินกว่าที่กำหนด จะต้องดำเนินการลงทุนพัฒนากระบวนการผลิตของตนให้ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

รัฐบาลเกาหลีใต้ยังมีนโยบายสนับสนุนโรงงานและสาธารณูปโภคที่รองรับพลังงานแสงอาทิตย์ และพลังงานลม โดยเพิ่มเงินอุดหนุนในอุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอนาคต อาทิ ยานยนต์ไฟฟ้า ยานยนต์ไฮโดรเจนเป็น 4.5 ล้านล้านวอน และได้ขยายระยะเวลาการให้เงินอุดหนุนสำหรับการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าออกไปจนถึงปี 2568 จากเดิมที่มีกำหนดสิ้นสุดในปี 2565 รัฐบาลจะผลักดันการเพิ่มจำนวนยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศจาก 110,000 คันในปัจจุบันเป็น 1.13 ล้านคัน และยานยนต์ไฮโดรเจนจาก 8,000 คันในปัจจุบัน เป็น 200,000 คัน ภายในปี 2568 นอกจากนี้ จะห้ามการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหินใหม่และทยอยปิดโรงไฟฟ้า เดิม รวมทั้งจะเพิ่มโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลมในจำนวน 3 เท่าของปัจจุบันภายในปี 2568³

รูปภาพที่ 1 การคัดแยกขยะในเกาหลีใต้

¹ <https://keia.org/the-peninsula/2021-in-review-south-koreas-push-to-become-carbon-neutral/>

² การที่ปริมาณการปล่อยคาร์บอน (CO₂) เข้าสู่ชั้นบรรยากาศเท่ากับปริมาณคาร์บอนที่ถูกดูดซับกลับคืนมาผ่านป่าหรือวิธีการอื่น อ้างอิงจาก <https://www.pier.or.th/blog/2022/0301/>

³ <https://seoul.thaiembassy.org/th/content>

นอกจากนี้ รัฐบาลเกาหลีใต้ประกาศมาตรการเพื่อลดปริมาณสิ่งของที่ใช้แล้วทิ้ง ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 24 พฤศจิกายน 2564⁴ เนื่องจากในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 มีจำนวนขยะพลาสติก รวมถึงแก้วแบบใช้แล้วทิ้งในร้านกาแฟเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยมาตรการนี้ จะห้ามใช้ถุงพลาสติกทั้งในร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ ร้านค้าขนาดเล็กและขนาดกลาง และสำหรับร้านกาแฟ และบาร์ ในส่วนของการรับประทานในร้าน จะห้ามใช้สิ่งของที่มีการใช้แล้วทิ้ง เช่น ถ้วย จาน ไม้จิ้มฟันที่ทำจากไม้ตะเกียบ และหลอดพลาสติก อนุญาตให้ใช้หลอด eco-friendly ที่ผลิตมาจากข้าว กระจาด หรือไผ่เท่านั้น ในส่วนของหลอดพลาสติกนั้น อนุญาตให้ใช้ได้เฉพาะกรณีซื้อไปรับประทานข้างนอกเท่านั้น นอกจากนี้ กระทรวงสิ่งแวดล้อมของเกาหลีใต้อยู่ระหว่างพิจารณาการห้ามใช้ทิชชู่เปียกในร้านอาหาร เนื่องจากทิชชู่เปียกอาจมีค่าใช้จ่ายในการทิ้งขยะและจัดการ อย่างไรก็ตาม เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 คลี่คลายและบรรยากาศที่ของร้านกาแฟที่นิยมตกแต่งที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมชาติ ชาวเกาหลีใต้ส่วนใหญ่นิยมรับประทานอาหารเช้าที่ร้านอาหารและร้านกาแฟมากกว่าซื้อกลับบ้าน มาตรการดังกล่าว จึงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อชาวเกาหลีใต้มากนัก

รูปภาพที่ 2 และ 3 ภาพในร้านกาแฟของเกาหลีใต้

ขณะเดียวกันรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น สำนักงานสิ่งแวดล้อมภูมิภาค บริษัทสิ่งแวดล้อมเกาหลีใต้ และภาคเอกชน ได้ร่วมมือกันรณรงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติของธุรกิจ และถึงแม้ว่าจะเป็นช่วงระยะเวลาผ่านพ้นมาตรการเพื่อลดปริมาณสิ่งของที่ใช้แล้วทิ้งหนึ่งปี ก็จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งห้าม ยกเว้นบางสถานการณ์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของธุรกิจหรือสถานการณ์ที่ผู้บริโภคร้องขอ ผู้ค้าปลีก รวมถึงซูเปอร์มาร์เก็ตต้องจัดหาถุงพลาสติก โดยคิดค่าใช้จ่าย หากจำเป็น นอกจากนี้ กระทรวงสิ่งแวดล้อมวางแผนที่จะประชาสัมพันธ์การลดการใช้สิ่งของที่ใช้แล้วทิ้งในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจผ่านช่องทางต่างๆ อาทิ โซเชียลมีเดีย โรงภาพยนตร์ และสถานที่อื่นๆ ที่ผู้คนจำนวนมากใช้กระดาษใช้แล้วทิ้ง รวมไปถึงการประกวดความคิดสร้างสรรค์และกิจกรรมการมีส่วนร่วมอื่นๆ ที่ส่งเสริมการใช้สิ่งของที่น่ากลับมาใช้ใหม่ได้

สำหรับท่าทีของเกาหลีใต้ต่อนโยบาย CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) ของสหภาพยุโรปนั้น มีความเป็นไปได้ที่นโยบาย CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) ของสหภาพยุโรปที่จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2566 จะส่งผลกระทบต่อ การส่งออกของเกาหลีใต้ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ปล่อย

⁴<https://eng.me.go.kr/eng/web/> และ

https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/845270/845270.pdf&title=845270&cate=414&d=0

คาร์บอนเข้มข้น เช่น เหล็ก ซึ่งนักวิชาการบางส่วนมองว่า การเข้าร่วมในระบบ K-ETS ของบริษัทเกาหลีใต้จะไม่ทำให้ได้รับสิทธิหรือข้อยกเว้นจากมาตรการ CBAM ของสหภาพยุโรป เนื่องจากราคาคาร์บอนของสหภาพยุโรปและเกาหลีใต้มีความแตกต่างกันอย่างมาก จึงทำให้รัฐบาลเกาหลีใต้ต้องเร่งปฏิรูประบบ K-ETS เพื่อสร้างการยอมรับในระบบ K-ETS โดยเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2565 กระทรวงสิ่งแวดล้อมของเกาหลีใต้ประกาศว่าได้เริ่มกระบวนการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งรวมถึงกระทรวง รัฐวิสาหกิจ สมาคม ผู้เชี่ยวชาญ และบริษัทรายใหญ่ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงระบบ K-ETS⁵

ทั้งนี้ หากพิจารณาบริบทเศรษฐกิจสีเขียวภายใต้ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลีใต้ในความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลีใต้ หรือ AKFTA ฉบับปัจจุบันมีการระบุในข้อบทที่ 3 (ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ) โดยมีสาขาอุตสาหกรรมสิ่งแวดล้อมเป็น 1 ใน 19 สาขาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการส่งเสริมความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม และรวมถึงการแลกเปลี่ยนด้านนโยบาย องค์ความรู้ และบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏภายใต้ความตกลง AKFTA จึงเป็นเพียงความร่วมมือที่ปรากฏภายใต้โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้อง โดยที่ผ่านมา สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของไทยได้จัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบันอาเซียนและเกาหลีใต้อยู่ระหว่างศึกษาเพื่อยกระดับความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลีใต้ โดยจากรายงานการศึกษาเริ่มต้นที่มีการระบุเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเพิ่มเติมข้อบทด้านสิ่งแวดล้อมในความตกลง AKFTA ซึ่งหากการยกระดับความตกลง AKFTA ในอนาคต มีข้อบทด้านสิ่งแวดล้อมเป็นข้อบทเฉพาะในความตกลง ก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สะท้อนเจตนารมณ์ในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ให้เป็นเศรษฐกิจสีเขียว

เป็นที่น่าจับตามองเป็นอย่างยิ่งว่า การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เป็นเศรษฐกิจสีเขียวของเกาหลีใต้ในครั้งนี้ นอกจากมาตรการของรัฐบาลและการยกระดับความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลีใต้ข้างต้นแล้ว แนวโน้มผู้บริโภคชาวเกาหลีใต้อาจยังมีแนวโน้มที่จะบริโภคอาหารมังสวิรัตินิยมและสินค้าแบบมังสวิรัตินิยมมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้ว ยังเป็นโอกาสของผู้ประกอบการไทยในการส่งออกผลิตภัณฑ์ต่างๆ ซึ่งรวมถึงอาหารมังสวิรัตินิยมสำเร็จรูป บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในอนาคตอีกด้วย รวมทั้งการยกระดับความตกลง AKFTA ยังเป็นอีกแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสีเขียวของเกาหลีใต้ และความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนของไทยที่จะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่อยอดโมเดลเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน-เศรษฐกิจสีเขียว หรือ BCG ของไทย และยังเป็นการดึงดูดนักลงทุนเกาหลีใต้มาลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตยานยนต์ในไทยอีกด้วย

สำนักเอเชีย แอฟริกา และตะวันออกกลาง

ส่วนเอเชียตะวันออก 2

⁵ <https://www.piie.com/publications/policy-briefs/south-korea-vulnerable-eu-and-us-carbon-border-restrictions> และ <https://icapcarbonaction.com/en/news/south-korea-begins-major-stakeholder-consultation-ets-reform>